

Original article

Turizm Fakültelerinde 6 Şubat 2023 Depreminin Etkisi: Çevrim İçi Öğrenme Deneyimlerinin İncelenmesi

The Impact of the February 6, 2023 Earthquake on Tourism Faculties: An Investigation of Online Learning Experiences

Emre Aykaç *

Department of Tourism Management, Faculty of Tourism, Iskenderun Technical University, Hatay, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı, 6 Şubat 2023 tarihli, Kahramanmaraş merkezli, 11 ilde milyonlarca kişiyi etkileyen depreminin ardından Turizm Fakülteleri'nde eğitim gören öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimlerini değerlendirmektir. Çalışmanın evrenini, Iskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde uzaktan eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma verileri, kolayda örneklem yöntemiyle seçilen 305 öğrenciden anket aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, t-testi ve anova testleri uygulanmıştır. Bulgular, Turizm Fakültesi öğrencileri deprem sonrası çevrim içi eğitimde teknolojik kaynakları öğrenim amaçlı kullanmaktan memnuniyet duymalarına rağmen, internet erişiminde sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin yüz yüze eğitimin çevrim içi öğrenmeye göre daha tercih edilebilir olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Öğrenciler, öğretmenlerin deprem sonrası eğitimde çevrim içi platformlar aracılığıyla öğretimde çaba gösterdiklerini düşünmüşlerdir. Bununla birlikte, öğrencilerin deprem sonrası çevrim içi derslere ve tartışmalara katılmama nedeninin, çevrim içi eğitime erişim sorunları ve psikolojik iyi oluş durumlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra deprem felaketinin eğitimciler üzerindeki etkileri ve bu etkilerin önemi, felaketin neden olduğu endişenin karar alıcılara önemli sorumluluklar yüklediği belirtilebilir. Özellikle uzaktan eğitim uygulamalarının etkinliğinin artırılabilmesi için tüm koşulların uygunluğunun titizlikle kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin psikolojik durumlarına yönelik dikkatli bir takip ve destek mekanizmalarının oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevrim içi Öğrenme, Turizm Lisans Eğitimi, Kahramanmaraş Depremi.

Abstract

The purpose of this study is to evaluate the online learning experiences of students in Tourism Faculties following the Kahramanmaraş-centered earthquake on February 6, 2023, which affected millions across 11 provinces. The population of the study consists of students enrolled in distance education at the Tourism Faculty of Iskenderun Technical University. Data were collected via a survey from 305 students selected through convenience sampling. The analysis involved the use of frequency, percentage, mean, t-tests, and ANOVA tests. The findings reveal that although Tourism Faculty students were satisfied with using technological resources for learning purposes in the aftermath of the earthquake, they encountered issues with internet access. Furthermore, it was observed that students preferred face-to-face education over online learning. Students acknowledged the efforts of instructors in utilizing online platforms for teaching after the earthquake. However, the main reasons for students not participating in online classes and discussions were identified as access issues and challenges related to psychological well-being.

* Corresponding author:

Emre Aykaç, Department of Tourism Management, Faculty of Tourism, Iskenderun Technical University, Hatay, Türkiye.
Email: emreyakac1@hotmail.com

Additionally, the study highlights the impact of the earthquake on educators and emphasizes the importance of addressing these effects, noting that the anxiety caused by the disaster places significant responsibilities on decision-makers. To enhance the effectiveness of distance education practices, it is crucial to meticulously ensure the suitability of all conditions. In this regard, establishing careful monitoring and support mechanisms for instructors' psychological well-being is strongly recommended.

Keywords: Online Learning, Tourism Undergraduate Education, Kahramanmaraş Earthquake.

DOI: <https://doi.org/10.29329/jtm.2024.1107.5>

GİRİŞ

Deprem konusu Türkiye'nin ana gündem maddelerini oluşturan konulardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zaman zaman ülkenin farklı bölgelerinde gerçekleşen deprem olayları bu gerçekliği karşımıza tekrar tekrar çıkarmaktadır. Deprem, yer kabuğunda ani enerji salınımıyla oluşan sismik dalgalanmaların neden olduğu, beklenmedik bir anda ortaya çıkan yer sarsıntısı veya zelzele olayını ifade eder (Eray, 2023: 209). Büyük can ve mal kayıplarına neden olan depremlerin en büyüklerinden bir tanesi olan Kahramanmaraş merkezli, 6 Şubat depremleridir. Depremden 11 il ve milyonlarca insan sosyal, psikolojik ve finansal açıdan etkilenmiştir. Birçok insan yaşadıkları yerlerden başka illere göç etmişler. Göç etmeyenler ise çoğunlukla kurulan çadır ve konteyner kentlerde yaşamaya başlamışlardır. Temel yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasından sonra eğitimin devamlılığı ile ilgili adımlar atılmıştır (Telli Yamamoto & Altun, 2023: 125). Eğitim ve öğretim ihtiyacının giderilmesi için çadır ve konteyner kentlerin bu noktada eğitime uygun olmaması ve diğer illerdeki yurtların depremedelere tahsis edilmiş olması ve daha önce Covid-19 salgınında yoğun olarak uygulanan çevrim içi öğretim uygulamaya konulmuştur.

Deprem de diğer doğal afetler gibi tüm insanlar için stres kaynağıdır (Karabatak ve Alanoğlu, 2023: 309). Depremden, birçok öğrenci gibi turizm öğrencileri de birçok açıdan etkilenmiştir. Çevrim içi öğrenme bu tür etkilerin en aza indirilmesi açısından önemli bir unsur olmakla birlikte çevrim içi eğitimin devam edebilmeleri için altyapı, sistemli işleyiş, müfredat, öğretim elemanları, materyal ve öğrenci gibi bazı unsurlara ihtiyaç duyulmaktadır (Telli ve Altun, 2021). Fakat turizm öğrencilerinin pratik becerilerinin geliştirilmesi noktasında yaşanan problemler turizm öğrencilerini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden birisi olarak görülebilmektedir. Turizm öğrencileri için pratik beceri geliştirme, sektörle bağlantı kurma, saha deneyimi kazanma gibi unsurlar, deprem sonrası yaşanan zorluklar nedeniyle aksayabilir. Bu durum, öğrencilerin iş dünyasına daha hazırlıksız girmelerine ve sektörde başarı elde etmekte zorlanmalarına yol açabilir. Bu sorunların çözümü için hem eğitim kurumları hem de sektör paydaşları arasında iş birliği ve destek önemlidir.

Bu bağlamda deprem, Türkiye'nin sürekli gündeminde olması gereken ve büyük sosyal ve ekonomik etkiler oluşturan bir doğal afet olduğu kaçınılmaz gerçektir. Bu çalışmada ele alınan temel araştırma sorusu, "Deprem sonrası çevrim içi eğitimin turizm öğrencileri üzerindeki etkileri nelerdir ve bu süreçte yaşanan zorluklar nasıl aşılabılır?" şeklindedir. Çalışmanın amacı, Kahramanmaraş merkezli depremin ardından turizm öğrencilerinin çevrim içi öğrenme deneyimlerini derinlemesine incelemek ve bu süreçte karşılaşılan güçlükleri ortaya koymaktır. Eğitim ve pratik beceri geliştirme açısından yaşanan bu zorlukların, sektördeki başarısızlığı nasıl etkileyebileceğini belirlemek bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Literatürde, deprem sonrası eğitim sistemine dair yapılan çalışmalar genel olarak çevrim içi eğitime odaklanmışken, özellikle turizm öğrencilerinin pratik beceri geliştirme süreçleri üzerindeki etkiler detaylı bir şekilde incelenmemiştir. Bu makale, bu boşluğu doldurmayı ve hem eğitim kurumları hem de sektör paydaşları için öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma ile Turizm öğrencilerinin öğrenme deneyimlerinin araştırılması amaçlanmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Deprem Gerçeği

Dünya var olduğundan bu yana vuku bulan deprem, fırtına, sel, volkanik patlama ve bunlar gibi doğa olayları dünyanın doğal dengesi içerisinde yer alır. Bu tip olayların insan yaşamına ve çevresine zarar vermeye başlamasıyla doğa olayları, doğal afet olarak anılmaya başlar (Karakuş, 2013: 99). Doğal afetler; toplulukların sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen, can ve mal kayıplarına sebebiyet veren, tamamen ya da kısmi olarak doğal etkenlerin sebep olduğu olaylar olarak tanımlanabilmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002). 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş depremi de bu doğal afetlerden birisi olarak birçok insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Ayrıca ekonomik faaliyetleri ve sosyolojiyi derinden etkileyerek insanlar üzerinde fiziksel ve psikolojik derin yaralar bırakmıştır.

Ülkemizin %92'si deprem kuşağı içindedir ve nüfusun %95'i bu bölgelerde yaşamaktadır. Ayrıca, sanayi merkezlerinin %98'i ve barajların %93'ü yine deprem riski altındadır (Sinan, 2023). Bu veriler, Türkiye'nin deprem riski taşıyan bir ülke olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Deprem felaketi, hayatın birçok alanında olumsuz etkiler bırakabilecek potansiyele sahiptir. Bu nedenle, bireysel ve kurumsal düzeyde bir dizi tedbir alınmalıdır. Bu tedbirler arasında, eğitim alanında alınacak önlemler ve alternatif eğitim yöntemleri önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle son yıllarda afetlerle birlikte yaygınlaşan çevrim içi eğitim, Kahramanmaraş depremi gibi olaylar sonrasında da eğitimin kesintisiz devam etmesi amacıyla doğrudan uygulamaya konulmuştur.

Çevrimiçi Eğitim

Çevrim içi eğitim, teknolojinin öğrenme sürecinde aracı olarak kullanılması ve öğrenmenin tamamen internet üzerinden gerçekleştiği bir uzaktan eğitim modeli olarak tanımlanabilir (Akhan &

Artuğer, 2023: 594; Uzun & Tuncay, 2012). Diğer bir ifadeyle, çevrim içi öğrenme, zaman ve mekân kısıtlamaları olmaksızın internet aracılığıyla öğrenme içeriğine erişimi sağlar (Bennett, Killen & Marsh, 2007; Bowers & Kumar, 2015: 28; Schrum, 2000). Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, e-öğrenme, uzaktan öğrenme, karma/hibrit öğrenme gibi yeni terimler de günlük dilimizde yaygınlaşmaktadır (Heng & Sol, 2021: 5). Çevrim içi öğrenme, eğitim ve öğretimin niteliğini artırabilir ve daha geniş kitlelere ulaşmayı mümkün kılabilir (Cruthers, 2008).

Ally'e (2008) göre çevrim içi öğrenme ortamları yapılandırılırken dikkat edilmesi gereken üç özellik vardır:

Öğrenme Etkinlikleri: *Çevrim içi öğrenme sürecinde paylaşılan içerikler öğrenenlerin bireysel farklılıklarına uygun, öğrenmelerini destekler çeşitlilik ve nitelikte olmalıdır. Bu nedenle görsel, ses, metin veya video içerikli materyaller çevrim içi öğrenme ortamlarında sıkça yer almalıdır. Böylece üyelerin öğrenmeleri anlaşılmalıdır.*

Öğrenmenin Aktarılması: *Üyelerin çevrim içi öğrenme ortamlarında öğrendikleri bilgileri gündelik yaşantılarına transfer etmeleri sağlanmalıdır. Öğrenenlere geri dönütler veren uygulamalar ve etkinliklerle birlikte öğrenenlerin yeni öğrenmeleri desteklenmelidir.*

Etkileşim: *Öğrenen ve öğreten arasındaki etkileşim ve iletişim ile paylaşılan içeriklerin öğrenenlerde yeniden yapılandırılması sağlanmalıdır. Aynı zamanda öğrenenlerin deneyimlemelerine dayanarak paylaşılan içerikler yapılandırılmalıdır.*

Deprem ve Çevrim içi Eğitim

Bütün doğal afetlerde olduğu gibi deprem de yalnızca gerçekleştiği anda değil sonrasında da psikolojik olarak derin yaralar bırakabilmektedir. Bu tür büyük afet yaşayan kişilerin, olayın üzerinden uzun zaman geçse bile yaşadıklarının etkisinden kurtulamadıkları ve psikolojik problemler yaşadıkları gözlenmiştir (Özçetin vd., 2008:15; Rubonis & Bickman, 1991: 397). Bu gibi olumsuz etkilerin azaltılmasında, insanların normal yaşamlarına dönmelerinde önemli bir rol oynadıkları ve toplumu güçlendirerek geleceğe daha umutla bakmalarını sağladıkları için eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir (Karabatak & Alanoğlu, 2023: 309). Depremden sonra mekânsal, alt yapısal, bireysel psikolojik ve ekonomik problemlerin ortaya çıkmasıyla birlikte yüz yüze eğitim faaliyetlerinde aksamalar hatta bazı bölgelerde imkansızlıklar yaşanabilmektedir (Koçer ve Koçak, 2024; (Bilgili ve Bolat, 2023x). Son yıllarda yaşanan salgın hastalılar ve doğal felaketlerle birlikte yoğun olarak uygulanan çevrim içi eğitim 6 Şubat felaketinden sonra da eğitimin kesintiye uğramaması için uygulamaya konulmuştur.

Çevrim içi eğitim her ne kadar Türkiye'de Covid-19 ile yaygınlaşmaya başlasa da farklı ülkeler için geçmişi daha öncelere dayanmaktadır. Deprem riski yüksek olan ülkelere birisi olan Amerika Birleşik Devletleri deprem sonrası uzaktan eğitim uygulamalarına 1994 yılında başlamışlar ve bu

uygulamaları sürekli geliştirmişlerdir (Sumy, vd, 2022). Yine aynı şekilde Japonya, 2011'deki Tohoku depremi, Yeni Zelanda, 2011 yılındaki Christchurch depremlerinin ardından uzaktan eğitim yöntemlerini sıklıkla kullanmışlardır (Telli & Altun, 2023:133).

Yapılan farklı çalışmalarda yüz yüze öğrenme memnuniyetinin, çevrim içi öğrenme memnuniyetinden daha yüksek çıktığı (Benoit, vd., 2006; Piccoli, Ahmad & Ives, 2001; Rivera ve Rice, 2002). Bununla birlikte ilerleyen yıllarda yüz yüze öğrenme ile çevrim içi öğrenme arasındaki memnuniyetsizlik farkının kapandığı hatta bazı araştırmalar da yüksek çıktığı bile görülmektedir (Allen, vd., 2002; Murphy, 2000; Roach & Lemasters, 2006; Skylar vd., 2005). Kişilerin yer ve zamandan bağımsız şekilde eğitim öğelerine ulaşabilmeleri, geniş kitlelere ulaşabilmesi ve gün geçtikçe kullanıcı açısından kolaylaşması çevrim içi eğitimin cazip hale gelmesine yardımcı olmaktadır (Dziuban, vd., 2013).

6 Şubat depremlerinin ardından yaşanan zorluklar, turizm eğitimini de diğer eğitim alanları gibi etkilemiştir. Çevrim içi eğitim, eğitimin devamını sağlama konusunda önemli bir rol oynamakla birlikte, bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlardan ilki, sınıfta yüz yüze gerçekleştirilmesi gereken uygulamalı derslerin sanal ortama taşınmasıdır. İkincisi, staj imkanlarında yaşanan zorluklardır. Üçüncüsü ise, öğretmenlerin ve eğitim materyallerinin çevrim içi eğitime tam olarak uyum sağlayamamalarıdır (Akhan & Artuğer, 2023: 596). Benzer şekilde, Gana'da yapılan bir araştırmada, turizm öğrencilerinin çevrim içi öğrenme ve özellikle internet kullanımı konusunda endişeleri olduğu sonucuna varılmıştır (Nutsugbodo vd., 2022).

Acun Köksallar & Esenkal Çözeli (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırma, turist rehberliği ön lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %52'sinin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri olumsuzdur. Bu öğrenciler, ders çalışmaya isteksizlik yaşadıklarını, derslere odaklanamadıklarını, okuldan ve derslerden uzaklaştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, birebir iletişim ve sınıf ortamının olmaması ile internet ve bilgisayar gibi araçların eksikliği de diğer başlıca sorunlar arasındadır. Konak (2021) tarafından turizm lisans öğrencilerinin çevrim içi öğrenmeye ilişkin bakış açılarını inceleyen bir araştırmada ise, internete erişim sorunları, öğrenci ile eğitimci arasındaki iletişim eksikliği ve teknoloji eksikliği ile etkileşim problemleri gibi sorunların öğrenciler tarafından en önemli sorunlar olarak nitelendirildiği belirlenmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın teorik bölümünde çevrim içi eğitimle ilgili yapılan literatür taraması ardından, bu konunun detaylı bir şekilde incelenmesi amacıyla saha araştırması gerçekleştirilmiş ve veriler anket yöntemiyle toplanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, 6 Şubat 2023 depremi sonrasında İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde eğitim gören öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimlerini belirlemektir. Bu hedef doğrultusunda, İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde, Turizm İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları ile Turizm Rehberliği bölümleri yer almaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde, 06 Şubat 2023 depremi sonrasında çevrim içi eğitime geçen öğrenciler oluşturmaktadır. Evrenin tamamına erişimde yaşanabilecek zorluklar göz önüne alınarak örneklem alma yöntemi tercih edilmiştir. İskenderun Teknik Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan elde edilen bilgilere göre, 2023-2024 öğrenim yılı itibarıyla Turizm Fakültesi'nde aktif olarak öğrenim gören öğrenci sayıları şu şekildedir: Turizm İşletmeciliği (155), Gastronomi ve Mutfak Sanatları (281), Turizm Rehberliği (164), Seyahat İşletmeciliği (31), Turizm ve Otel İşletmeciliği (120). Ural & Kılıç (2006: 49) tarafından belirtilen 700 olan evren büyüklüğünde, örneklem sayısının en az 248 olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, araştırmaya dahil edilmek istenen 751 öğrenci arasından, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem seçimi yapılmıştır. Bu süreçte çevrim içi bir anket formu oluşturulmuş ve öğrencilere WhatsApp üzerinden iletilmiştir. Araştırma verileri 08-15 Aralık 2023 tarihleri arasında çevrim içi olarak toplanmıştır ve toplamda 305 anket analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli etik kurul izni, İskenderun Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 30/11/2023 tarihli yazı ile alınmıştır.

Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırmada hazırlanan anket formunda birinci bölümünde öğrencilerin demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, hangi bölümde okuduğu, kaçınıcı sınıfta olduğu) ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Bu bölümde yer alan sorular, Ieng Lei & Ian So (2021) tarafından geliştirilen Akhan & Artuğer (2023) tarafından ise Türkçeye çevrilmiş olan on dokuz madde dört alt boyuttan oluşmaktadır. Çevrim içi öğrenme deneyimi ölçeği beşli likert “Hiç Katılmıyorum=1”, “Az Katılıyorum=2”, “Orta Düzeyde Katılıyorum=3”, “Çok Katılıyorum=4” ve “Tamamen Katılıyorum=5” olarak hazırlanmıştır.

Araştırma Verilerinin Analizi

Güvenirlilik değerlendirmesi bağlamında, araştırma değişkenlerinin içsel tutarlılıklarını değerlendirmek amacıyla Cronbach Alpha değerleri hesaplanmış ve bulgu kısmında detaylı olarak sunulmuştur. Verilerin analizine geçilmeden önce, normallik dağılımının test edilmesi için basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Çevrim içi öğrenme deneyimi ölçeğine ait ölçek ifadelerinin çarpıklık

ve basıklık değerlerinin sırasıyla 0,483 ve -0,179 olduğu belirlenmiştir; bu değerler +1,500 ile -1,500 aralığında olduğundan, verilerin normal bir dağılım sergilediği sonucuna ulaşılmıştır (Hair vd., 2014). Elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olması ve örneklem büyüklüğünün yeterli olması, parametrik testlerin kullanılması için uygun bir zemin oluşturmuştur. Ölçeklerin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla içsel tutarlılık analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, çevrim içi öğrenme deneyimlerinin demografik değişkenlerine göre karşılaştırılması için cinsiyet ve yaş gibi iki değişkenli gruplar için "t-testi", bölüm ve sınıf gibi ikiden fazla değişken grubu için ise "One-way ANOVA" analizi uygulanmıştır. Yapılan analizlerin sonuçları, bulgular kısmında tablolar halinde sunulmuş ve detaylı bir şekilde yorumlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Erkek	111	36,4
	Kadın	194	63,6
Yaş	18-19 arası	67	22
	20-21	104	34,1
	22-23	85	27,9
	24-25	32	10,5
	26 yaş ve üzeri	17	5,6
Bölüm	Turizm İşletmeciliği	82	26,9
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	187	61,3
	Turizm Rehberliği	36	11,8
Sınıf	1. Sınıf	37	12,1
	2. Sınıf	100	32,8
	3. Sınıf	69	22,6
	4. Sınıf	83	27,2
	4+ Sınıf	16	5,2

Tablo 1’de araştırmanın örneklemini içerisinde yer alan 305 öğrencinin %36,4’ü erkek, %63,6’sı kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların %22’si 18-19, %34,1’i 20-21, %27,9’u 22-23, %10,5’i 24-25 yaş aralığında ve %5,6’sı 26 yaş ve üzerindedir. Ankete katılan öğrencilerin %26,9’u Turizm İşletmeciliği, %61,3’ü Gastronomi ve Mutfak Sanatları ve %11,8’i Turizm Rehberliği bölümünde öğrenim görmektedir. Katılımcıların %12,1’, 1.sınıf, %32,8’i 2.sınıf, %22,6’sı 3.sınıf, %27,2’si 4.Sınıf ve %5,2’si 4+ uzatmalı öğrencidir.

BULGULAR

Tablo 2. Çevrim İçi Öğrenme Deneyimine Ait Güvenilirlik, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar ve İfadeler	Genel Ortalama	Standart Sapma	Güvenirlilik Katsayısı (α)
Çevrim İçi Öğrenme Deneyimi¹	2,92	0,731	0,840
Teknoloji¹	2,51	1,275	0,869
1. Deprem sonrası, teknolojik imkânları öğrenim amaçlı kullanmaktan hoşlandım.	2,67	1,48	
2. Deprem sonrası internete erişim, öğretmenlerimle iletişimimi kolaylaştırdı.	2,42	1,43	
3. Deprem sonrası internete erişimde sorun yaşamadım.	2,31	1,55	
4. Deprem sonrası derslerimi öğrenmek için, teknolojiyi kullanmakta sorun yaşamadım.	2,64	1,54	
Çevrim İçi Eğitim¹	2,21	1,420	0,951
5. Deprem sonrası derslerimi çevrim içi (online) öğrenmenin, yüz yüze öğrenmekten daha iyi olduğunu düşündüm.	2,11	1,563	
6. Deprem sonrası derslerimi çevrim içi öğrenmenin, yüz yüze öğrenmekten daha kolay olduğunu düşündüm.	2,14	1,524	
7. Deprem sonrası çevrim içi platformlar, ders içeriği hakkında daha derin bilgi edinmeye yardımcı oldu.	2,31	1,517	
8. Deprem sonrası çevrim içi ortam, ders materyallerini öğrenmeye yardımcı oldu.	2,29	1,479	
Eğitmen¹	2,91	1,125	0,880
9. Deprem sonrası öğretmenler, çevrim içi öğrenme ortamını kullanmasını biliyorlardı.	3,04	1,39	
10. Deprem sonrası öğretmenler, çevrim içi öğrenmeyi kolaylaştırıyorlardı.	2,69	1,43	
11. Deprem sonrası öğretmenler, öğrenciler arasında çevrim içi tartışma ortamı oluşturdular.	2,49	1,35	
12. Deprem sonrası, öğretmenlerden sık sık çevrim içi geri bildirimler aldım.	2,75	1,39	
13. Deprem sonrası öğretmenler, çevrim içi platformlar aracılığıyla bir şeyler öğretmek için çaba gösterdiler.	3,58	1,26	
Deprem Etkileri ve Endişe¹	3,66	0,871	0,685
14. Deprem sonrası kendimi stresli hissettim.	4,33	1,169	
15. Deprem sonrası kendimi tehdit altında hissettim.	3,52	1,457	
16. Deprem süreci, dersleri öğrenmemi olumsuz etkiledi.	3,96	1,446	
17. Deprem sonrası çevrim içi eğitimde, öğretmenlerin notları adaletli bir şekilde vereceğine dair endişelerim oldu.	3,13	1,444	
18. Deprem sonrası, çevrim içi öğrenmeyi destekleyecek kaynakların eksikliği konusunda endişelendim.	3,46	1,385	
19. Deprem sonrası, çevrim içi öğrenme konusunda kendimi rahatsız/huzursuz hissettim.	3,60	1,461	

Ölçek 1: 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3= Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum

Araştırma değişkenine dair analizler öncesinde, araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Tablo 2'de belirtildiği gibi, her bir ölçeğe ve ölçekteki her bir boyuta ilişkin Güvenirlilik Katsayılarının (α) 0,70 ile 0,90 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Bu değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu ve ölçeklerin güvenilir olduğu sonucuna varılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2014).

Tablo 2'deki verilere dayanarak, öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimlerine ilişkin aritmetik ortalamalar incelendiğinde, teknoloji boyutuna ilişkin ortalamanın ($\bar{x}=2,51$) olduğu görülmektedir. Bu, katılımcıların bu boyuta az düzeyde katılım gösterdiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, turizm fakültesi öğrencilerinin deprem sonrası çevrim içi eğitimde teknolojik imkanları öğrenim amacıyla kullanmada zorluk yaşadıklarını ve internete erişim konusunda sorunlar yaşadıklarını işaret etmektedir. Çevrim içi eğitim boyutuna ilişkin ortalama değeri ($\bar{x}=2,21$) olarak bulunmuştur. Bu da öğrencilerin, yüz yüze eğitimin çevrim içi (online) öğrenmeden daha tercih edilebilir olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Eğitim boyutuna ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=2,91$) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin öğretmenlerin çevrim içi platformlar aracılığıyla bir şeyler öğretmek için çaba gösterdiğini düşündüklerini, ancak öğretmenlerin çevrim içi ortamı kullanma, çevrim içi öğrenmeyi kolaylaştırma ve çevrim içi tartışma ortamı oluşturma konularında orta düzeyde yeteneklere sahip olduklarını düşündüklerini göstermektedir. Deprem etkileri ve endişe boyutuna ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=3,66$) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin deprem sonrasında kendilerini aşırı stresli ve tehdit altında hissettiklerini ve depremin dersleri öğrenme yeteneklerini olumsuz etkilediğini düşündüklerini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin çevrim içi öğrenmeyi destekleyecek kaynakların eksikliği ve öğretmenlerin notları adaletli bir şekilde vereceğine dair büyük bir endişe duymadıkları da belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında, katılımcıların çevrim içi öğrenme deneyimlerinin bireysel özellikler bağlamında ayrılan gruplar arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t-testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Ayrıca, bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için "Çoklu Karşılaştırma (Tukey)" testinden yararlanılmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Çevrim içi Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Faktörlerin Cinsiyet Özelliğine Göre Karşılaştırılması (t-Test)

Temel değişken	Cinsiyet	\bar{x}	s.s.	t	p	T-testi
Teknoloji	Erkek ^a	2,84	1,29	3,518	0,001*	a-b
	Kadın ^b	2,32	1,22			
Çevrim İçi Öğrenim	Erkek ^a	2,46	1,43	2,346	0,020*	a-b
	Kadın ^b	2,07	1,39			
Eğitmen	Erkek ^a	3,12	1,09	2,530	0,012*	a-b
	Kadın ^b	2,79	1,12			
Deprem Etkileri ve Endişe	Erkek ^a	3,08	0,71	2,952	0,003*	a-b
	Kadın ^b	2,83	0,72			

*p<0,05, ^{a,b,c,d,e} Her bir yöntem için farklı harfleri içeren gruplar arasındaki fark önemlidir.

Tablo 3'te, öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutlarının cinsiyet özelliğine göre karşılaştırması yer almaktadır. Bulgulara göre tüm boyutlarda, p<0,05 anlamlılık düzeyinde cinsiyet özelliğine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çevrim içi öğrenme deneyiminin; teknolojik imkânları öğrenim amaçlı kullanma, çevrim içi öğrenme yerine yüz yüze öğrenme, eğitmenlerin deprem sonrası çevrim içi platformlar aracılığıyla bir şeyler öğretme durumu ile deprem etkileri ve endişeleri alt boyutlarına erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 4. Çevrim içi Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Faktörlerin Yaş Özelliğine Göre Karşılaştırılması (ANOVA)

Temel değişken	Yaş	\bar{x}	s.s.	F	p	Tukey
Teknoloji	18-19 ^a	2,36	1,19	3,866	0,004*	a-d d-c
	20-21 ^b	2,52	1,35			
	22-23 ^c	2,28	1,19			
	24-25 ^d	3,21	1,05			
	26 ve üzeri ^e	2,88	1,43			
Çevrim İçi Eğitim	18-19 ^a	2,22	1,44	5,370	0,000*	a-d b-d c-d e-c
	20-21 ^b	2,12	1,44			
	22-23 ^c	1,87	1,21			
	24-25 ^d	3,04	1,44			
	26 ve üzeri ^e	2,91	1,41			
Eğitmen	18-19 ^a	2,66	1,03	4,260	0,002*	a-d a-e c-d
	20-21 ^b	2,94	1,15			
	22-23 ^c	2,76	1,07			
	24-25 ^d	3,43	1,09			
	26 ve üzeri ^e	3,49	1,15			
Deprem Etkileri ve Endişe	18-19 ^a	2,82	0,69	4,103	0,003*	a-d b-d c-d
	20-21 ^b	2,90	0,73			
	22-23 ^c	2,81	0,70			
	24-25 ^d	3,32	0,62			
	26 ve üzeri ^e	3,21	0,94			

*p<0,05, ^{a,b,c,d,e} Her bir yöntem için farklı harfleri içeren gruplar arasındaki fark önemlidir.

Tablo 4'te öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutlarının yaş özelliğine göre karşılaştırması yer almaktadır. Bulgulara göre tüm boyutlarda, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde yaş özelliğine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar yaş özelliğine göre ayrılan grupların çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutları bazında; “18-19 arası”, “24-25 arası” ve “24-25 arası” yaş grubundaki katılımcıların “22-24 arası” yaş grubundaki katılımcılara göre, anlamlı düzeyde daha fazla teknolojik imkânları öğrenim amaçlı kullanmaktan memnun oldukları görülmüştür. “24-25 arası” yaş grubundaki katılımcıların “18-19 arası” ve “20-21 arası” yaş grubundaki katılımcılara göre, anlamlı düzeyde daha fazla çevrim içi öğrenme yerine yüz yüze öğrenmenin iyi olduğunu düşünmektedirler. “24-25 arası” yaş grubundaki katılımcıların “18-19 arası”, “20-21 arası”, “22-23 arası” ve “22-23 arası” yaş grubundaki katılımcıların “24-25 arası” ve “26 yaş ve üzeri” yaş grubundaki katılımcılara göre, anlamlı düzeyde daha fazla eğitmenlerin deprem sonrası çevrim içi platformlar aracılığıyla bir şeyler öğretme durumunun iyi olduklarını düşünmemektedirler. “24-25 arası” yaş grubundaki katılımcıların “18-19 arası”, “20-21 arası”, “22-23 arası” yaş grubundaki katılımcılara göre, anlamlı düzeyde daha fazla deprem etkileri ve endişesini hissettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 5. Çevrim içi Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Faktörlerin Bölüm Özelliğine Göre Karşılaştırılması (ANOVA)

Temel değişken	Bölüm	\bar{X}	s.s.	F	p	Tukey
Teknoloji	Turizm İşletmeciliği ^a	2,43	1,15	0,213	0,809	
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları ^b	2,54	1,32			
	Turizm Rehberliği ^c	2,51	1,29			
Çevrim İçi Eğitim	Turizm İşletmeciliği ^a	2,43	1,30	1,452	0,236	
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları ^b	2,11	1,43			
	Turizm Rehberliği ^c	2,22	1,55			
Eğitmen	Turizm İşletmeciliği ^a	3,21	1,05	3,968	0,020*	a-b
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları ^b	2,81	1,31			
	Turizm Rehberliği ^c	2,78	1,15			
Deprem Etkileri ve Endişe	Turizm İşletmeciliği ^a	3,05	0,76	2,177	0,115	
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları ^b	2,85	0,72			
	Turizm Rehberliği ^c	2,95	0,68			

* $p < 0,05$, ^{a,b,c,d,e} Her bir yöntem için farklı harfleri içeren gruplar arasındaki fark önemlidir.

Tablo 5’te, öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutlarının okudukları bölüm özelliğine göre ayrılan gruplar arasındaki karşılaştırması yer almaktadır. Bulgulara göre sadece eğitmen alt boyutunda, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde okudukları bölüm özelliğine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin okudukları bölüm özelliğine göre ayrılan gruplardan turizm işletmeciliği bölümünde okuyan öğrencilerin gastronomi ve mutfak sanatları bölümünde okuyan öğrencilere göre, deprem sonrası çevrim içi platformlar aracılığıyla bir şeyler öğretme durumu bakımından “çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutlarından eğitmen” alt boyutuna ilişkin anlamlı düzeyde daha fazla katılım sağladıkları tespit edilmiştir. Bu durum gastronomi ve mutfak sanatları bölümünün turizm işletmeciliği bölümüne göre yoğun uygulamalı bir eğitim olması ile açıklanabilir.

Tablo 6. Çevrim içi Öğrenme Deneyimlerine İlişkin Faktörlerin Sınıflara Göre Karşılaştırılması (ANOVA)

Temel değişken	Sınıf	\bar{X}	s.s.	F	p	Tukey
Teknoloji	1.Sınıf ^a	2,41	1,16	3,414	0,009	b-d
	2. Sınıf ^b	2,32	1,23			
	3. Sınıf ^c	2,31	1,19			
	4. Sınıf ^d	2,84	1,39			
	4+ Sınıf ^e	3,09	1,10			
Çevrim İçi Eğitim	1.Sınıf ^a	2,52	1,38	4,657	0,001	b-d c-d
	2. Sınıf ^b	2,01	1,33			
	3. Sınıf ^c	1,79	1,20			
	4. Sınıf ^d	2,64	1,61			
	4+ Sınıf ^e	2,40	1,14			
Eğitmen	1.Sınıf ^a	3,09	1,15	6,878	0,000	b-d c-d b-e c-e
	2. Sınıf ^b	2,71	0,98			
	3. Sınıf ^c	2,58	1,10			
	4. Sınıf ^d	3,17	1,22			
	4+ Sınıf ^e	3,85	0,50			
Deprem Etkileri ve Endişe	1.Sınıf ^a	2,95	0,71	3,955	0,004	c-d c-e
	2. Sınıf ^b	2,86	0,65			
	3. Sınıf ^c	2,71	0,63			
	4. Sınıf ^d	3,08	0,87			
	4+ Sınıf ^e	3,30	0,47			

* $p < 0,05$, ^{a,b,c,d,e} Her bir yöntem için farklı harfleri içeren gruplar arasındaki fark önemlidir.

Tablo 6’da, öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutlarının sınıf özelliklerine göre karşılaştırılması yer almaktadır. Bulgulara göre, tüm boyutlarda ($p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde), sınıf özelliklerine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, sınıf özelliklerine göre

ayrılan grupların çevrim içi öğrenme deneyimi alt boyutları bakımından şu şekilde farklılaştığını göstermektedir: "Dördüncü" sınıf grubundaki katılımcılar, "İkinci" sınıf grubundaki katılımcılara kıyasla, teknolojik imkânları öğrenim amaçlı kullanmaktan daha memnun oldukları şeklinde belirgin bir farklılık sergilemektedirler. Ayrıca, "Dördüncü" sınıf grubundaki katılımcılar, "İkinci" ve "Üçüncü" sınıf grubundaki katılımcılara göre, çevrim içi öğrenme yerine yüz yüze öğrenmenin daha tercih edilir olduğunu düşünmektedirler. "Dördüncü" ve "4+ Uzatmalı" sınıf grubundaki katılımcılar, "İkinci" ve "Üçüncü" sınıf grubundaki katılımcılara göre, eğitmenlerin deprem sonrası çevrim içi platformlar aracılığıyla öğretme becerilerini yeterli bulmadıklarını ifade etmektedirler. Son olarak, "Dördüncü" ve "4+ Uzatmalı" sınıf grubundaki katılımcılar, "Üçüncü" sınıf grubundaki katılımcılara göre, deprem etkilerini ve endişelerini daha fazla hissetmektedirler.

SONUÇ

Bu araştırmada, deprem sonrasında turizm fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimleri incelenmiştir. Bu hedef doğrultusunda, İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde çevrim içi eğitim alan öğrenciler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları, turizm fakültesi öğrencilerinin deprem sonrası çevrim içi eğitimde teknolojik imkanları öğrenim amacıyla kullanmaktan memnuniyet duyduklarını ancak internet erişiminde bazı zorluklarla karşılaştıklarını göstermektedir. Öğrenciler, eğitmenlerin deprem sonrasında çevrim içi platformlar aracılığıyla öğretimde yoğun bir çaba gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Ancak, eğitmenlerin çevrim içi ortamı etkin kullanma ve öğrenmeyi kolaylaştırma konularında yeterince donanımlı olmadıklarını düşündükleri belirtilmiştir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin deprem sonrasında artan stres ve tehdit algısı yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, öğrenciler depremin dersler üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu düşünmektedirler. Bu stres faktörlerine ek olarak, öğrenciler çevrimiçi öğrenme süreçlerini destekleyecek kaynakların eksik olduğunu ve değerlendirmenin adil bir biçimde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği konusunda kaygılar taşıdıklarını ifade etmektedirler.

Çalışma sonucunda, erkek öğrencilerin çevrimiçi eğitimdeki teknolojik imkanlardan daha fazla memnuniyet duyduğu tespit edilmiştir. Yaş grupları arasında, yüz yüze eğitimin çevrim içi eğitime göre daha tercih edilir olduğu düşüncesi hakimdir. Uzatmalı programlara katılan öğrencilerin çevrim içi eğitimi tercih etme olasılıkları daha yüksektir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar temel alınarak, aşağıdaki öneriler dikkate alınabilir:

- İskenderun Teknik Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde eğitim alan öğrencilere, olağanüstü durumlarda çevrim içi eğitim için internet erişim desteği sağlanmalıdır.
- Uzaktan eğitim yerine, mümkün olduğunda yüz yüze eğitim tercih edilmelidir.

- Eğitimciler, çevrim içi ortamı daha etkili kullanma konusunda eğitim verilmeli veya teşvik edilmelidir.
- Deprem sonrasında, öğrencilerin çevrim içi derslere ve tartışmalara erişim sorunu nedeniyle katılım sağlayamadıkları göz önünde bulundurulduğunda, çevrim içi tartışma ortamının oluşmamasının kökeni bu sorunla bağlantılıdır. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin çevrim içi tartışma platformuna katılmamalarının temel sebebi muhtemelen internet bağlantısı sorunlarına dayanmaktadır. Öte yandan, eğitimcilerin de deprem felaketini yaşadıkları ve psikolojik durumlarının ne kadar iyi olduğu önemlidir. Bu bağlamda, felaketlerin yarattığı endişe durumu göz önünde bulundurularak, karar alıcılara önemli sorumluluklar düşmektedir. Uzaktan eğitimle verilen eğitimin daha etkili olabilmesi için koşulların ve şartların uygunluğu kontrol edilmelidir. Zira, depremin insanlar üzerindeki fiziksel etkilerinin yanı sıra psikolojik ve sosyolojik etkilerinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Deprem sonrasında, eğitimcilerin öğretme ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinde zorluklar yaşayabilecekleri, davranış değişiklikleri gösterebilecekleri, uyku sorunlarıyla karşılaşabilecekleri, korku ve kaygı gibi duygusal zorluklar yaşayabilecekleri ifade edilmektedir. Afet veya felaket sonrası eğitimin yeniden inşa edilmesi aşamalı bir süreçtir ve paydaşların bir araya gelmesi sağlanarak eğitimin geleceği için bu sürecin etkili bir şekilde yönetilmesi önemlidir. Sonuç olarak, afet sonrası eğitim süreçlerinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için kademeli bir yaklaşım gerekmektedir. Gelecekteki eğitim stratejilerinin belirlenmesi için bu sürecin dikkatlice yönetilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acun Köksallar, A. & Esenkal Çözeli, F. (2021). İznik meslek yüksekokulu turist rehberliği bölümü öğrencilerinin covid-19 nedeni ile uzaktan yapılan eğitime bakış açıları. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 13(25), 539-550.
- Akhan, E. & Artuğer, S. (2023). Covid-19 Pandemi sürecinde, turizm fakültelerinde eğitim alan öğrencilerin ve eğitim veren öğretim elemanlarının, çevrim içi öğrenme ve öğretme deneyimleri. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel (Joghat)*, 2023, 6(2), 593-606.
- Allen, M., Bourhis, J., Burrell, N. & Mabry, E. (2002). Comparing student satisfaction with distance education to traditional classrooms in higher education: A meta-analysis. *International Journal of Phytoremediation*, 21(1), 83-97.
- Bennett, S., Killen, C. & Marsh, D. (2007). *Handbook of online education*. New York: Bloomsbury Publishing.
- Benoit, P.J., Benoit, W.L., Milyo, J., & Hansen, G. J. (2006). *The effects of traditional versus web-assisted instruction on learning and student satisfaction*. Missouri.

- Bilgili, B., & Bolat, Y. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Eğitime İlişkin Algularının Deprem Sonrası Değişimi: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (13), 1385-1406.
- Bowers, J. & Kumar, P. (2015). Students' perceptions of teaching and social presence: A comparative analysis of face-to-face and online learning environments. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies*, 10(1), 27-44.
- Cruthers, M. (2008). *Education technology gives teachers a wider reach* (5. bs.). ETNI.
- Dziuban, C., Moskal, P., Kramer, L. & Thompson, J. (2013). Student satisfaction with online learning in the presence of ambivalence: Looking for the will-o'-the-wisp. *Internet and Higher Education*, 17(1), 1-8.
- Eray, D. (2023). Milli güvenlik meselesi olarak deprem. *Avrasya Dosyası Dergisi*, 14(1), 205-217.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis*. Harlow: Pearson.
- Heng, K. & Sol, K. (2021). Online learning during Covid-19- Key challenges and suggestions to enhance effectiveness. *Cambodian Journal of Educational Research*, 1(1).
- Karabatak, S. & Alanoğlu, M. (2023). Deprem Sonrası Eğitim Hayatına Dönüş. 11. International Summit Scientific Research Congress içinde (ss. 308-314). <https://tr.euronews.com/2023/03/05/kahramanmaras-depremleri-hakkinda-neler-biliniyor> adresinden erişildi.
- Karakuş, U. (2013). Depremi yaşamış ve yaşamamış öğrencilerin deprem algularının, metafor analizi ile incelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 97-116.
- Koçer, A., & Koçak, O. (2024). 2023 depremleri ve uzaktan eğitimin yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik durumlarına etkisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 71-91.
- Konak, S. (2021). Lisans öğrencilerinin çevrim içi öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeyi ve demografik özellikleri arasındaki ilişki: Esogü Turizm Fakültesi örneği. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 3(1).
- Leng Lei, S. & Ian So, S. A. (2021) Online teaching and learning experiences during the COVID-19 pandemic-A comparison of teacher and student perceptions. *Journal of Hospitality ve Tourism Education*, 33(3), 148-162.
- Murphy, T. H. (2000). An evaluation of a distance education course design for general soils. *Journal of Agricultural Education*, 41(3), 103-113.
- Nutsugbodo, Y. R., Mensah, C., Amisshah, F. U. & Baah, G. N. (2022). Covid-19, parental job losses, online learning anxiety, and social support of hospitality and tourism-students. *Journal of Hospitality ve Tourism Education*, 34.
- Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A., & İçmeli, C. (2008). Deprem sonucu gelişen travma sonrası stres bozukluğu ile kişilik bozuklukları arasında ilişki. *Duzce Medical Journal*, 10(2), 8-18.
- Piccoli, G., Ahmad, R., & Ives, B. (2001). Web-Based virtual learning environments: A research framework and a preliminary assessment of effectiveness in basic it skills training. *MIS Quarterly*, 25(4), 401-426.

- Rivera, J. C. & Rice, M. L. (2002). A comparison of student outcomes ve Satisfaction between traditional ve Web based course offerings. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5.
- Roach, V. & Lemasters, L. (2006). Satisfaction with Online Learning: A Comparative Descriptive Study. *Journal of Interactive Online Learning* www.ncolr.org/jiol, 5(3). www.ncolr.org/jiol adresinden erişildi.
- Rubonis, A. V & Bickman, L. (1991). Psychological Impairment in the Wake of Disaster: The Disaster-Psychopathology Relationship. *Psychological Bulletin*, 109 (3):384-99
- Şahin, C. & Sipahioğlu, Ş. (2002). *Doğal Afetler ve Türkiye*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Schrump, L. (2000). Online teaching and learning: Essential conditions for success. *Distance Learning Technologies: Issues, Trends and Opportunities içinde* (ss. 91-106). IGI Global.
- Sinan, E. (2023, 19 Mart). Acil Durum ve Afet Farkındalığı Artmalı. 13 Ocak 2024 tarihinde <https://gazete.kastamonu.edu.tr/index.php/acil-durum-ve-afet-farkindaligi-artmali/> adresinden erişildi.
- Skylar, A., A., Higgins, K., Bone, R., Jones, P., Pierce, T. & Gelfer, J. (2005). Distance Education- An Exploration of Alternative Methods and Types of Instructional Media in Teacher Education. *Journal of Special Education Technology*, 20(3).
- Sumy, D. F., Jenkins, M. R., McBride, S. K. & Groot, R. M. (2022). Typology development of earthquake displays in free-choice learning environments, to inform earthquake early warning education in the United States. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 73.
- Telli Yamamoto, G. & Altun, D. (2023). Türkiye’de Deprem Sonrası Çevrimiçi Öğrenmenin Vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 125-136.
- Telli, S. G. & Altun, D. (2021). Coronavirus (Covid-19) Pandemisi döneminde çevrimiçi öğrenme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-107.
- Ural, A. & Kılıç, O. (2006) *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankra: Detay Yayıncılık.
- Uzun, H. & Tuncay, N. (2012). *Uzaktan Eğitimde Sanal Değişimler*. Ankara: Pegem Akademi.